

vencev, 33 Nemcev, 3 Čehi, 2 Hrvata in 2 Laha. V šolo jih je hodilo prav pridno 680, pridno 21, manj pridno 14 in zanikrno 17. Za bližnji višji razred ali oddelek je bilo sposobnih 432, nesposobnih 230, in 8 jih ni bilo izprašanih. Ustanovino sta uživala dva. Šolnino je plačevalo 252 učencev. Poučevali so: 1 katehet in 9 učiteljev. V knjižnici za učence je 205 knjig (in 2 iztisa „Vrtca“). V obrtno pripravljano šolo za rokodelske dečke je hodilo 148 učencev, kateri so se poučevali kakor v tej pripravljalnici na I. mestni ljudski šoli. Iz te šole oskrbovala se je tudi ekskurendna šola na Karolinski zemlji (na barji), kjer je bilo v treh oddelkih 100 učencev. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Od Kolpe v 2. dan julija 1886. l. (Dalje in konec.) Gosp. J. Rupnik, kot predsednik knjižničnega odbora, poroča o stanju knjigarne. Pomnožila se je knjigarna za 11 knjig v 16 zvezkih in 5 muzikalij. Knjižnica šteje 763 knjig v 859 zvezkih in 182 muzikalij. Trost predlaga o nakupu knjig: »— Zgodovino kranjskih fara —« katero izdaja g. Koblar. Knjigarna se tudi naroči za naprej oziroma ostane kot ud: »Oesterreich-ungarische Monarchie in Wort und Bild«, »Učiteljskega Tovariša«, »Zvon«, »Kres«, »Laibacher Schulzeitung«, »Glasbena Matica« in »Dramatično društvo«.

G. Šetina poroča o stanju knjigarnice; dohodka je bilo 194 gld. 70 $\frac{1}{2}$ kr. a troška 150 gld. 67 $\frac{1}{2}$ kr., prestaja torej 44 gld. 3 kr. Podpore je dobila knjižnica od okrajne blagajnice za letos 20 gld. in je obljubljena še nadaljna podpora.

Račune potrdi vsa konferenca ter jih v imenu te podpišeta gg. Šest in Trost.

Na predlog Trostov izreče se knjižničnemu odboru zahvala ter se z nova voli dosedanje gospode: Rupnik, Šetina in Lokar. — V stalni odbor se izvolijo gg. A. Šest, J. Rupnik, Fr. Šetina in J. Lokar. — Pri posameznih navsvehih oglasi se g. nadzornik prvi in stavi sledeči predlog: Popisi posameznih šolskih občin dospeli so stalnemu odboru do sedaj iz Podzemlja, Vinice, Vrha in Preloke. V imenu stalnega odbora prosim, da bi gospodje učitelji še za ostale šolske občine popise izdelali in jih vsaj do 1. marca prihodnjega leta doposlali. Stalni odbor jih bode pregledal in potem v prihodnji konferenci o njih poročal. Želeti je, da se to gotovo izvrši, da ne bodemo zaostali, ker se bere, da tudi v drugih okrajih učiteljstvo izdeluje popise šolskih občin. Ta predlog se enoglasno odobri, in navzoči obljubijo to gotovo do 1. marca izdelati.

G. Šetina predlaga: 1. Naj se pooblašča stalni odbor, da izreče slavnemu deželnemu zboru zahvalo, ker je potrdil postavo, vsled katere dobe enorazredničarji opravilne doklade. 2. Stalni odbor se pooblašča napraviti na visoki deželni zbor peticijo zapopadajočo, a) o stanarini učiteljev na večrazrednicah, b) o všteti provizoričnih let v penzijska leta in c) o petletnicah, da bi se vravnale po plačah.

Ker se nobeden več ni oglasil, poprime g. c. kr. nadzornik besedo ter v prvo opraviči, da blagorodni gospod c. kr. okrajni glavar, Henrik Jaglič, kateri je velikodušni podpiratelj šoli, se danes ni mogel radi boleznih zborovanja udeležiti. Zahvali se na dalje referentom in vsem drugim za zanimivost in delavnost pri zborovanju, ter zaključi z trikratnim »živijo« na presvetlega cesarja letošnjo konferencijo. Ko se odpoje cesarska pesen, zahvali se v imenu drugov g. nadiučitelj A. Šest gosp. nadzorniku, da je tako oprezno vodil konferencijo. Po prejemu potnin zbrali smo se v čitalnični restavraciji pri vkupnem obedu, kjer sta nas mej drugimi počastila c. k. sodnijski svetovalec in deželni poslanec bl. g. E. Deu, in za šolo vneti in učiteljstvu vedno naklonjeni c. k. okraj zdravnik, predsednik in krajni šolski nadzornik v Črnomlji bl. g. Anton Pavlin. — Med raznimi napitnicami potekel nam je hitro čas, in noč nas je klicala vsacega na svoj dom. — Na svidanje drugo leto v Metliki!

Ksaverij.

Z Goriškega, meseca julija. (Naše verske knjige.) Ako primerjamo naše sedanje ljudskošolske poučne knjige z ónimi, ki so bile v rabi v začetku prešlega desetletja — t. j. o pričetku nove dobe našega šolstva, moramo se razveseliti vidnega napredka; kajti naše sedanje poučne knjige so popolnoma nove, ali pa temeljito preosnovane, ter v občie ustrezajo naglemu razvoju našega jezika, kakor velikemu napredku specialne metodike.

Žal da ne moremo tega trditi o knjigah za naj važnejši in naj teži predmet naše ljudske šole — o naših verskih knjigah; óne so se temveč — kakor se vidi — zavarovale proti zahte-

vam sedanjega časa z nekakim kitajskim obzidjem. In vender so se v novi šoli razmere mnogotero izpremenile tudi za verstvo. V prejšnji dobi je duhovnik kot nadzorovatelj vsega šolskega pouka mogel vplivati in je tudi vplival pri vseh predmetih na korist verstva. Temu vplivu je bila ugodna tudi osnova naših šolskih beril. Učitelj je bil pri katehetovih urah navzôc, ponavljal je z otroci verske nauke ter je pomagal priučiti se jih na pamet. Vse to je sedaj odpalo, odnošaji so verstvu mnogo neugodnejši, — naše verske knjige so pa še zmeraj neizpremenjene.

Ali se tedaj naša čest. duhovščina ne briga za učni predmet, kateri jej je práv za práv izročen v oskrbovanje in v verstvo? — Kedó bi se drznil to trditi? Le površni znatelj minolosti našega národa mora priznati brezštevilne zasluge naše duhovščine za vzbuditev našega národa in za naše národno slovstvo. In da bi ta vrla duhovščina zanemarjala verski pouk pri mladini, kojo je naš nebeski učitelj také ljubil!

Ne čutim se kompetentnega raziskovati po vzrokih te navidezne malomarnosti za verske knjige, zato pa mislim, da stvari bolje ustrezem, ako ponovim stare pritožbe: da naše verske knjige posebno v jezikovem obziru ne ustrezajo svojej nalogi. In to se mi vidi tem več potrebno, ker se práv sedaj v viših duhovskih krogih avstrijskih pripravljajo nekatere premembe poučnih knjig za verstvo.

Nemški šolski list »Christlich-pädagogische Blätter«, glasilo verskih učiteljev v Avstriji, bavi se užé več časa s tem važnim vprašanjem. Pred kratkim je objavilo uredništvo tega lista sledečo opazko: »Po dosedanjih sklepih v konferencijah avstrijskih škofov ostane razdelitev katekizma v treh stopinjah: Mali, srednji, veliki katekizem, v koncentrični obravnavi učne tvarine; katekizem naj obsega vprašanja in odgovore; za podlogo se obdrži Canisi-jev katekizem. Nedoločena je še razvrstitev v tri, štiri ali pet poglavij, práv také podrobno obdelovanje učne tvarine. To vprašanje se obravnava po vseh škofijah, in dobro bi bilo, da bi verski učitelji pismeno naznanili svoje izkušnje v obče ali v pojedinih delih svojim ordinarjatom, da se ta také važna zadeva blagovito in v vsestransko zadovoljnost završi pri bližnji konferenciji p. t. avstrijskih škofov.«

Ker se teh konferencij udeležujo tudi naši slovenski škofje, smemo upati, da se tudi naše slovenske verske knjige izboljšajo kaj kmalu. V tem me potrjuje tudi gori navedeni nemški šolski list, ki na drugem mestu na vprašanje: Ali se Panholzer-jeve zgodbe sv. pisma tudi poslovené? — odgovarja: One se prevedó v vse jezike avstrijskih národov, in sicer se napróse dotični p. t. ordinarjati, naj dolóce za to sposobne osebe.

Nové verske knjige dobódemo torej v kratkem — kakšne? pokaže prihodnost, ter ne zavisí od nas posvetnih učiteljev. Vender pa mislim, da smemo tudi mi izpregovoriti besedico o novih verskih knjigah, in to posebno gledé njihovega jezika; kajti vsákedo lahko sprevidi, da mora slab jezik v verskih knjigah slabo vplivati na ves in osobito še na jezikov pouk. Poleg tega se nádejam, da nam čest. duhovščina ne odreka pedagogične, splošne metodíčne in jezikove znanosti in vsakdanje izkušnosti, in da jej naš katerikoli nasvét ne doide kot od kake nekompetentne strani.

Kake da morajo biti nové verske knjige v jezikovem obziru, ali práv za práv, kake ne smejo biti, kaže nam dosedanje. Oglejmo si le navadnejša katekizma: mali in veliki! Kakó tù vse mrgoli slovniških hib! — Tù je pogrešna sklanja samostavnikov: tujic, škofam, odgovoram (3. skl. množ.), s telesam, pod greham, učencov, pervorojencov, kazen (2. skl. množ.), popolnostmi, ustmi, Maria, hudobii, evangeliu, i. t. d.; slaba sklanja pridevnikov: nekiga, vsigapričujoč, pervimu, imenitnisi dobre dela, i. t. d. Tù se šopíre pogreški, kakoršnih ne najdemo več dan danes v nobeni knjigi, n. pr. od (o), de (da), sim (sem), odpuša, prebivališe, česenje, išejo, zdejo, skupej, kersansko, maševanje (maščevanje), i. t. d. Pisatelju se še sanja ne o razločku mej dovršnimi in nedovršnimi glagoli, mej korenom, deblom in osnovo. Potem — se vé — ní čuda, da piše take-le deležnike: zgeč, spijoč, prevídijoč, i. t. d. Tem nevednostim dela čast tudi besedni red, iz katerega kuka pravi Nemeec. Velik vpliv nemškega jezika na pisatelja se vidi dalje v stavkih trpne dobe, kder stopi predlog »od« v službo osebkovo tvornega stavka, kar také slabo ugaja našem jeziku. Práv také malo se podaje v slovenščini samostavna raba pravih pridevnikov. — Stavki so večkrat také obširni in zapleteni, da je je težko razvozlati jezično vzobraženemu človeku; samostojni stavek se vreže z odvisnikom, ta z drugim odvisnikom i. t. d. N. pr. »Zató je (Jezus) srednik noviga zakona, de po smerti, ki se je zgodila v odrešenje od tistih pregreh, ki so bile pod poprejšnjo zavezo, prejmejo, ki so poklicani, obljubo večne deležnine«. Tako pisavo naj potem otroci razumejo! — Prava barbarna slovenščina je v

velikem katekizmu pod črto v opazkah, pri katerih se rábe celó tuje, otrokom neznane črke: q, x, y. Naj za primer navedem le dva stavka: »Bog je, kateri dela v vas hoteti in dopolniti po svoji dobri volji«, in pa: »Ne nečistniki ne prešestniki ne bodo posedli božjega kraljestva«.

Ako to premišljuje, ne morem se dovólj načuditi, kakó je mogla naša duhovščina tóliko časa izhajati s takimi knjigami! — Ta popolna nerabljujost katekizmov je začela nekaterim gospodom vendar presedati. Pred tremi leti je namreč spisal gosp. Sim. Zupan nov »Mali katekizem«. V tem so se sicer odpravile robatejše nepravilnosti, vendar se nahajajo tudi v njem še marsikateri hibe in hibice. Da, v Zupanovem katekizmu naletim celó na novo pomanjkljivost, in ta je, da se dajejo odgovori v nepopolnih stavkih. S tem se podpirajo šolski začetniki v napaki, katera dela nam učiteljem premnogo truda.

Blizu enake veljave gledé jezika, kakor Zupanov katekizem so tudi »Sveti listi, berila in evangeliji« in pa »Zgodbe sv. pisma«. Predaleč bi zasél, da bi hotel še njihove pomanjkljivosti naštevati.

Vse verske knjige pišó polglasni »è« pred »r« om. S tem se postavljajo v nasprotje z drugimi našimi zgola slovenskimi poučnimi knjigami. Če práv še dan danes niso jedini vsi naši jezikoslovci*), da naj se polglasni »è« izpušča pred »r« om., ako mu sledi kak soglasnik, vendar naj bi se to učinilo v novih verskih knjigah užé zaradi enakosti z ostalimi šolskimi knjigami.

Dalje bi bilo dobro, da bi se nove verske knjige vendar enkrat odkrižale ónih nepotrebnih nemčizen, kot: gnada, persona, žegen, žegnan, roženkranc, i. t. d. Jaz mislim, da slovenski otrok práv takó dobro razume domače izraze: milost, oseba, blagoslov, blagoslovljen, blažena, i. t. d., in da se s temi izrazi vera práv nič ne oskruni.

Pri tej priložnosti naj omenim še neko razvado, ki se je práv brez potrebe udomačila v naših molitvenih in verskih knjigah. Razvado imenujem jaz pisanje nelastnih imen z veliko začetno črko, n. pr. Cerkev, Papež, Zveličar, Odrašenik, Mati Božja, i. t. d. Več kot prepričan sem da se s pisanjem malih začetnih črk v takih besedah práv nič ne žali otrokovo versko čustvo, in vrhu tega se otrok ne zapeljuje k nepravopisni pisavi. »Ne žrtvuimo Boga moléé lepote in pravilnosti svojega jezika!«

Jezik naj bode v novih verskih knjigah ne le pravilen, ampak tudi otroku lahko umljiv. In práv ta zahteva je pri verski knjigi potrebnejša, nego pri katerej si bodi. Še odraslemu človeku je težko razumljivih mnogo verskih resnic, s katerimi se katekizem pečá, ali celó nerazumljivih, sedáj pa naj je razume še nerazvit otrok! In otrok je mora vendar spoznati! Tó ni, da bi se kar izpustile, kakor se pri drugih predmetih izpušča, kar je nerazumljivega. Kako zeló je tedáj zeleti, da ne povišuje teh težav še neumljivost jezikova. V ta namen naj se knjiga ogiblje dolgih, zapletenih stavkov, kakor jih najdemo premnogo v dosedanjih verskih knjigah. Perjoda (strok) naj bode ljudskošolskeje knjigi kolikor mogoče neznan stvar. S tem ne bode verski nauk práv nič trpel. Z nerazumljivostjo se vzvišenost ne podpira.

Slednjič naj opozorim čest. duhovščino še na neki nedostatek, kateri naj bi se v noveje izdaji verskih knjig opustil na korist naše šolske mladine. Ne hotel bi namreč, da bi se našim verskim knjigam blizu takó godilo kakor preroku Balaamu, ki je bil poslan preklinjat, pa je blagoslavljjal.

Užé večkrat so se čule pritožbe, da bi druge poučne knjige vzbudile mnogo hrupa, ako bi obsegale taka spotikljiva mesta, kakor se sem ter tójá nahajajo v naših verskih knjigah. In jaz mislim, da te tožbe niso tako neosnovane, da bi jim mašili ušesa. Pa da se mi ne poréče, da hočem le sumničiti, naj podam kak primer!

V »Evangelijih« se nahaja za soboto po 3. nedelji v postu berilo iz Danila preroka o Suzani in dveh starih sodnikih. Jedro tega berila je: Suzana je bila »silno lepa« žena, takó da je njena »silna lepota« zmešala glavo starima sodnikoma, katera sta jo hotela zapeljati k nečistemu dejanju. Za kraj sta si izvolila vrt, na koji se je hojevala Suzana kopat. Hudobno dejanje se jima ponesreči. Zato se maščujeta, da jo po krivem tožita nečistega dejanja z mladeničem.

*) Čest. g. p. St. Škrabec piše v zadnjem (7.) zvezku »Cvetja z vertov sv. Frančiška«: Mi od svoje strani le čestitamo g. Marešiču (zbiratelju »Molitvenika za dečke in deklice«), da se je vernil k stari dosledni pisavi. Pred 24 leti sem tudi jaz pisal v slov. nalogah prt, vrt, morebiti prvi na ljubljanski gimnaziji, ali pisal sem tudi plt, vlk, i. t. d., kar je dosledno in po vshodnem narečju (prekmurščini) tudi prav. Ali gdor piše polt, volk, kjer je polglasnik zavoljo sledečega terdega l v o spremenjen in torej ko poseben samoglasnik ohranjen, ta piše dosledno pert, vert tudi z ohranjenim in tó nespremenjenim polglasnikom (ki ga zaznačujemo vsled pomanjkanja posebne črke z e) pred sicer sonantnim r, ki dela ravno tako drugo polovico dolžine, kakor sonantni terdi l v besedah polt, volk.

Ako si užé jedro te pripovedi ogledamo, vidimo, da se v njej slikajo naj ostudnejše strani človeške duše: nečistost, laž, hudobija, kriva zatožba in maščevalnost — pregrehe, katere otrok vselej prezgodaj spozná, bodi si iz lastne notranjosti, bodi si po dotiki sè zunanjim svetom. Srečen óni otrok, kojemu je to spoznanje prihranjeno za poznejši čas, nesrečen pa, kedor otroku to spoznanje povspešuje!

Hujše nego jedro ónega berila je njegova obleka, t. j. način pripovedovanja. Kaj hočemo otroku spotikljivejšega podajati, nego so n. pr. ta-le mesta: »Ko ste pa dekli odšli (z vrta), vstaneta starca, in tečeta k njej (Suzani)« In dalje: »Ko sva se sama sprehajala po vrtu, prišla je óna z deklama, in je zaklenila vrata na vrt in od sebe poslala obe dekli. In je prišel k njej«

Nočem dalje razmisľjevati, kake postranske misli da se vzbujajo v otroku, beróóem ta berilna mesta, v otroku, nagnenem k hudemu. — Ali niso pravi narobe — Balaami take-le pripovedi, katere z namenom, da bi zidale, le podirajo. Naj se mi ne poróóe: to praviš le ti, a »čistniku je vse čisto«. Da, da, »čistniku je vse čisto«, to je práv smokvin list, s katerim sami sebi prikrivamo resnico. Presádimo to povest v sedanost, utisnimo jej sedanje odnašaje, dajmo jej moderno barvo, prijavimo jo v knjigi za šolske knjižnice, podajmo jo duhovniku v presojo, in potem bodedo videli, kaj se jej pripetí. —

Na blizu enaka spotikljiva mesta naletimo še tú pa tam v »Evangelijih«, v katekizmu in sploh verskih knjigah, v katerih vender zna biti niso také neobhodno potrebna, in katera mesta bi se vender utegnola opustiti ali vsáj izpremeniti brez škode za versko stvar, da bi ne bila také — kakor pravi Nemeec — „handgreiflich“. Da je to mogoče, pričuje mi práv dobro óna povest o Suzani v Schuster-jevih »Zgodbah sv. pisma«, kder so se jej jako odbile óne nevarne osti. In kar je bilo tú mogoče, dá se tudi še drugde izvršiti. In také se ne bode bati, da bi zadevalo šolo, kar piše Mat. 18, 6, 7.: »Pohujšanje sicer mora priti, ali vender gorje tistemu človeku, po katerem pride pohujšanje!«

Iz Goriškega okraja. Gg. udom učiteljskega društva za Goriški okraj naznanjamo, da boče v 5. dan avgusta t. l. društveno zborovanje v gimn. poslopji in da se pričné ob 9. uri zjutraj ter se boče vršilo po tem le dnevnem redu: 1. Kakó in v kolikem obsegu naj se poučuje slovnica na enorazrednih ljudskih šolah? 2. Kmetijstvo na ljudskih šolah. 3. Razni predlogi. Posebna vabila se ne razpošiljajo.

Društveni odbor.

Iz Kočevskega okraja, 22. julija. (Okrajno učit. zborovanje v Kočevji dné 21. julija.) Skupščino otvori ob 9. uri zjutraj predsednik, c. kr. okr. nadzornik, čast. gosp. Jan. Komljanec, katehet gimnazije v Kočevji, pozdravljae došle. Navzoč je bl. gospod Rajm. Kočevvar, c. kr. okr. glavar. Skupščine se udeležuje 8 učiteljic, 42 učiteljev in 1 gost iz Hrvatskega, gosp. nadučitelj iz Broda.

Točka I. »Opazke c. kr. okr. šol. nadzornika z ozirom na ogledane šole«. Šolsko obiskovanje je še primerom na okoliščine okraja povoljno; a naj se povsod na postavne določbe pazi. (V obče se je gosp. predsednik pri vsem zborovanji strogo v okviru postavnih določeb gibal, a to tudi zbranemu učiteljstvu priporočal.) Nemški pravopis naj se po nemških šolah bolj enakošno vpelje. Učitelj naj v šoli gramatično-pravilno govori. (Tú naj opazim, da užé dolgo nisem slišal tako pravilne nemščine, kakor včeraj od gospoda predsednika.) Obseg spisnih vaj naj se jemlje iz vseh strok, a moralnost se ne sme nikoli izpred oči izgubiti. — Gledé računstva pogreša v mnogih šolah računanja z mnogoimnimi števili. (Dobro!) Računstvo na pamet je povoljno. — Prirodoznanstvo, zemljepisje naj se učí po postavnih določbah. Gledé petja naj se naučé učenci vsaj en napev za pesem »Pred Bogom poklekimo« in eno Marijino pesem. — Telovadba se vsaj pri dečkih ne sme popolnoma opustiti; a o tem posebno poročilo.

II. Poročilo knjižničnega odbora o stanji in računu okr. šolske knjižnice. (Živahna debata, vender za javnost manj zanimiva.)

III. Volitev knjižničnega odbora. Oddá se 47 volilnih lističev. Dva izmej starih odbornikov ostaneta, izvolijo se trije novi izmej učiteljstva v Ribnici. Knjižnica ostane v Kočevji.

IV. Volitev stal. odbora okr. učit. zbora. Soglasno stari.

V. Poročilo o predmetu: »Skrb za zdravje v šolic. Poročevalec, gosp. Josip Pavčič, nadučitelj v Vel. Laščah, bere v slovenskem jeziku sestavljen, dobropremišljen in precej obširen, v marsičem zanimiv elaborat, kateri je bil z občno pohvalo vzprejet. Gospod predsednik je izgovoril željo, naj bi g. poročevalec svoje delo kakemu šolskemu časopisu poslal. Na-

dajaje se, da se to zgodi, in da bode i »Učit. Tov.« to izdelovanje tiskano donesel, odložimo kak možni dostavek ali kako opazko za kasneje.

VI. »Smoter, obseg in metoda zemljepisnega pouka v ljudski šoli«. Poročevalec, g. Jurij Erker, čita svoje v nemškem jeziku (po naročilu) sestavljeno poročilo. To kočljivo vprašanje, boljše ta vednost, katera kot vednost sama na sebi in v svojej celoti, združuje mnogo strani vednostij (rekel bi, geografija v svojej celoti je združujoča (asocijirajoča vednost), zapeljala je g. poročevalca s praktičnega na teoretično polje. Gotovo s trudom in marljivo izdelano poročilo je zatorej v marsičem se spodtaknilo ob »graue Theorie«. Gosp. predsednik je nekatera preteoretična mnenja precej korigiral ter priporočal sintetično metodo. O tem predmetu mislim kasneje iz popolnoma praktičnega stališča nekaj besed spregovoriti.

VII. »Stvarna obravnava berilne vaje z učenci III. razreda«. Poročevalec, gosp. Ivan Raktelj ml., vzel si je za predmet III. slov. Berila 109. berilo: »Toplomer«. Reči moramo, da je bila teoretična obravnava prav dobra; samo par vprašanj se je meni kot obravnavane stvari skoro nič dotikajoč dozdevalo. G. Spintre kot k stvari govorec, menil je blizu, da bi se taka obravnava imela tudi v istini z učenci rešiti; kajti mogoče je, da učenec ne dá takih odgovorov, kakor se mu v dotičnem delu sponirajo (podkladajo), in da bi se učiteljeva spretnost še le potem pokazala, ko bi se spretnimi vprašanji učenca do pravega, zaželjenega odgovora dovedel. Mi moramo reči: napačno bi ne bilo, ko bi véasih kak — vender spreten — učitelj z učenci praktično pokazal, kako se ima to ali drugo berilo obravnavati. A tudi temu mnenju ne moremo nasprotovati, kakor ga je g. predsednik izgovoril, da se morejo berila tudi teoretično-praktično obravnavati. V tem slučaju, se vé, pisatelj ali govornik svojemu učencu najugodnejše odgovore podklada. Tako delo vidimo n. pr. v dr. Netoliczka-tovej, po Iv. Lapajne-tu poslovenenej »Malej fiziki za národne ali ljudske šole«.

VIII. »Na kaj naj se učitelj posebno ozira pri telovadnem pouku?« — Poročevalec g. Č. bere v nemškem jeziku precej obširno delo. A, ko bi moral v svojej šoli vse to učiti, tako je ne smem »ljudska šola«, nego »telovadnica« imenovati. Kar ljudski šoli ugaja, so nekatere redne, sobne vaje, izleti v božjo naravo in primerne telovadske igre. Vse drugo g. poročevalcu pustimo. Celó sisteme hoče imeti! Bog, pustite mi vse sisteme, vse abstraktno v ljudskej šoli! »Nonsens« se mi je dozdeval stavek: »Die Bauernburschen sind steif« (kmečki fantje so okorni, togi). Pač res vsled prenapetosti telesnih močí iz mladih let in mnogornega, težkega vsakdanjega dela; a njih kite in mišice so čile in — primerimo vztrajnost kmečkih fantov n. pr. v vojski z ono najbolj izvežbanega telovadca — mestjana! In vprašajmo, kako je zdanji 20—30 letni mladenič kot 8—12 let stari deček znal čez plotove in grme skakati, na drevje plezati, kozolce prebračati itd. — Ali mislite, da bode vaša telovadba, kakor Pasteurovo cepljenje steklina, togost kasnejih let zabranila?

IX. Samostalni predlogi, kateri so bili najmanj 2 dneva pred skupščino stalnemu odboru oddani. Prav živahna, a reči moramo, prav stvarna debata vnela se je zastran predloga učitelja V. Predlog ni bil v ožjem pomenu »predlog«, nego na podlogi lokalnih skušenj do c. kr. šolskih oblastnij napravljena prošnja, katera se je blizo tako-le glasila: »Učiteljski zbor izreče prošnjo: Slavne c. kr. šolske oblastnije — c. kr. okr. šol. svét in c. kr. šol. nadzorníštvo — naj bi na njim najprimernejši dozdevajoči se način vplivale na to, da bi stariši svojih otrok, kateri mej šolskim letom 12. starostno leto dosežejo, pred koncem šolskega leta vsakdanji šoli ne odtegovali«. — Več o tem, morda, kasneje.

Drugi predlog stavil je g. Št. Tomšič, nadučitelj v Stari Loki, kateri se je nameuil sè sodelovanjem tovarišev po vzgledu učiteljev Krškega, Novomeškega itd. okraja sestaviti »opis Kočevskega okrajnega glavarstva«. Stavil je namreč prošnjo, naj bi okrajna učiteljska knjižnica to delo založila. A tu smo zadeli v seršenovo gnjezdo! Nemški učitelji so močno nasprotovali, češ, potem bodo tudi oni za njih nameravano delo: »Das Herzogthum Gottschee« (nekdo vpraša: »Wo hängt es?« — na kar se gosp. govornik popravi: »Das gewesene Herzogthum«) prosili od knjižnice podpore. Ker morda v tej razpravi še kdo drugi kaj omeniti utegne, meni pa se mudi, da skrceno poročilo končam, omenjam le še, da se je omenjeni predlog gledé »opisa« konečno z večino 2 ali 3 glasov vzprejel.

Ob 12^{1/2} uri sklenil je č. g. predsednik skupščino s primernim ogovorom, zahvaljevaje se bl. g. okr. glavarju za potrpežljivo navzočnost in učiteljstvu za pozorno razmotrivanje pogovornih predmetov, končaje s pozivom v patrijotične »slava- in hoch-klice« Nj. Veličanstvu, občeljubljenemu presvitlemu cesarju, kar se navdušeno trikratno zgodi. Skupščino končá odpev slovenske cesarske pesmi. Slučajno v podrobnostih. *)

V. F. Bedlivy.

Iz Krškega. Vabilo k občnemu zboru »Pedagogičskega društva« za učitelje in šolske prijatelje v Krškem v 2. dan avgusta t. l. popoldne ob 2¹/₂ uri na vrtu g. Janeža. Spored: 1. Poročilo o delovanju začasnega odbora. 2. Razgovor o izdavanju »Pedagogičnega letnika«. 3. Razgovor o izboljšani materialnega stanja učiteljstva. 4. Volitev v društveno vodstvo. 5. Posamezni nasveti. — K obilni udeležbi uljudno vabi učitelje in šolske prijatelje **odbor.**

Iz Mirne na Dolenjskem. (Zahvala.) Tukajšnji župnik gosp. Fr. Jarc blagovolil je podariti našej šoli več knjig raznega obsega. Za ta velikodušni dar se v imenu šolske mladine in vse šolske občine pristrčno zahvaljujemo. — V 7. dan preteč. m. umrl je v Šmartinem poleg Gorenjega Grada na Štirskem po dolgej in mučnej bolezni gospod Ivan Zupanec, učitelj v pokoji. Umrl je služboval več let na Kranjskem in sicer: v Kranjski Gori, v Šmarjeti in nazadnje v Šent-Rupertu na Dolenjskem. Leta 1875. je dobil službo pri Novistihi na Štirskem, in od tam je sel v Šmartino v pokoj, kjer je še cerkvenikovo in orglarsko službo oskrboval. Pri pogrebu bilo je devet učiteljev in mnogo zbranega občinstva. Vse je bilo do solz ganjeno, ko so mu zapeli pred hišo: »Blagor mu, ki se spočije« in na grobu še drugo žalostinko. Rajni zapustil je vdovo s šestirimi otroci. Bodi mu zemljica lahka!

Davorin Grčar,
nadučitelj.

Iz Idrije. † V 19. dan preteč. m. je tu umrla gospá Marija Wardo, roj. Krašner prva bivša učiteljica in voditeljica dekliške mestne šole pri sv. Jakobu v Ljubljani.

Iz Postojne, v sv. Jakoba dan. — Z radostnim srcem poročam prijateljem slovenskega šolstva, da smo tu ustanovili »podružnico sv. Cirila in Metoda«. Vse zasluge za ustanovitev tega tolikanj potrebnega društva pridobil si je naš katehet, visokočastiti gosp. Ivan Zl. Lavrenčič, kateri je hodil od hiše do hiše, od rodoljuba do rodoljuba ter nabiral društvenikov, katerih je do sedaj užé 63, mej njimi 19 ustanovnikov in 44 letnikov in kar je v posebno čast našemu društvu pridružilo se je k nam tudi 15 najbolj spoštovanih slovenskih gospej in gospodičin. Slava jim!

V nedeljo, v 18. dan julija, bil je prvi občni zbor nove podružnice, pri katerem je predsedoval zgoraj omenjeni gospod. S krepkim glasom, z v srce segajočo besedo pozdravi vse navzoče, razlaga namen, korist in potrebo tega društva z tako gorkimi besedami, da je marsikomu solza ljubezni za zatirane nam brate zaigrala v očeh. Ko nam gosp. katehet prebere pravila novega društva, se je volil začasni odbor. Predsednikom bil je voljen naš nadžupan, blagorodni gospod Miroslav Vičič, njegovim namestnikom pa gosp. katehet Lavrenčič; tajnikom bil je zbran gospod Dr. Jakob Šegulja, njegovim namestnikom gospod Fran Pader; blagajnik postal je gosp. učitelj Jakob Dimnik in njegov namestnik pa znani rodoljub in veleposestnik gospod Josip Lavrenčič. — Sklenilo se je potem takoj visoki c. kr. vladi pravila v potrjenje predložiti in potem smo se z radostnim srcem razšli, želeč novi podružnici sreče in blagoslova z nebes.

— mn —

Iz Gorenjega Logatca. (Zahvala.) Velepoštovani gospod dr. Ivan Tavčar, odvetnik v Ljubljani, podaril je tukajšnji šoli 10 gld. za šolarsko knjižnico. Blagemu dobrotniku se tedaj v svojem in v imenu šolske mladine za to blagosrčno darilo najtoplejše zahvaljuje

J. Kernc,
šolski voditelj.

Iz Kranjskega okraja na Gorenjskem. Uradno letno zborovanje Loško-Tržiško-Kranjskega učiteljstva je bilo v 10. dan preteč. m. Zborovanje je sè svojo navzočnostjo počastil g. c. k. okr. glavar Merk. Po nadzornikovem pozdravu navzočih izvoljena sta bila zapisnikarjem gg. Kuhar iz Loke in Rant s Trate. Gosp. predsednik naznanja premene učiteljskega objekta to leto, ter se spominja umrlega g. Makso Strojana. Ko še naznani, da se bo dvorazrednica v Cerkljah razširila v trirazrednico, preide na opazke, katere je nabral pri nadzorovanji to šolsko leto. Poudarjal je: Praktični smoter šolskemu pouku je, kolikor moč, mladino napeljavati, da more kedaj pošteno živeti, t. j. da se v vsakem slučaju dostojno véde ter da si more v šoli pridene znanosti v vsakdanjem življenji izkoristiti. Pouk in vzgoja pa naj se ne ozirata le na razum, temuč posebno tudi na blažje srčne čute. Da se more obojestransko otroško bitje somerno razvijati, treba je pouka in vzgleda. Same prazne besede le poredkoma kaj izdajo, največkrat pa celó nič. Učitelju je torej dolžnost, da sè svojim vzgledom vedno in povsod otroke vzpodbuja k moralicnemu in prikupljivemu vedenju. Samo tedaj, ako se učitelj sam strogo ravna po besedah, katere učenecem priporoča, samo tedaj doseže zaželjeni uspeh. Pouk naj bo, kolikor moč, mikaven. Disciplina mora pouk stalno podpirati. Otroci samo takrat pouku z interesom sledé, ako učitelj v šoli

mir in red vzdržuje. Mirno in dostojno, a vendar živo naj se učitelj vede v šoli. Vprašanja mora učitelj staviti splošno, ker s tem se pazljivost jako pouspešuje. Učitelj naj se temu tako privadi, da še drugače ne vpraša, kakor splošno. Učna tvarina se po nekod ne prebavi vsa, kakor je predpisana. Učitelj se na zanikarneže ne sme preveč ozirati, ker bi potem pridni in redni učenci izgubili veselje do učenja in šole.

Slovnica se ne sme le teoretično, temuč praktično poučevati s tem, da se vadi pri berilnih vajah. Računstvo se mora vaditi pismeno in ustno. Dobro je, da se naloge najprvo izdelajo ustno, potem pa pismeno. Ustne naloge pa ne smejo biti preveč zavite. Domače naloge se morajo vselej pregledati in popravljati. Zadostuje pa, da se napake samo podčrtajo ter da se pozneje pové, kaj je napačnega. Podčrtane napake morajo otroci vselej popraviti. Ako učitelj ne zahteva, da bi se naloge popravljale, je bolje, da jih ne nalaga. Pri branji se mora zahtevati, da se besede glasno in razločno izgovarjajo. Kakor slovnica tako naj se tudi realije opirajo na berilne vaje, vendar pa se mora tu marsikaj dostaviti. Spisne vaje se morajo čedno izdelovati. Uradne knjige naj se spisujejo redno. V tednik naj se vsak teden proti zapisuje in to tako, da se ali v začetku, ali pa konec tedna zaznamova vsa učna tvarina, ki se je v tednu obravnavala. Nikakor pa se ne sme opuščati, da bi se v tednik ne vpisovalo kar po 14 dni ali še dalje. Po g. nadzornikovem poročilu, nastopi g. J. Ažman ter govori o računstvu v prvem letu. Razgovarjalo se je o točki, da se pri računstvu ne sme prenačiti. — Potem je g. M. Kos slovnico razpravljaj o rabi **l** in **v**. Ker bo g. Kos svojo spretno razpravo brž ko ne prilično objavil, zdaj le omenjamo, da je v tej razpravi dokazoval iz národne govornice ter iz nankov raznih jezikoslovcev, da čisti **l** (imenovan srednjeevropski »l«), ki ga učiteljstvo ljudsko in srednješolsko rado izgovarja na konci besed v sredi pred soglasnikom in pred obrazili: **ec, en, ik, nica**, — ni svojstvo slovenščine, temuč golo spakovanje. Slovenski čisti **l** ni namestnik staremu »l«. Kjer se torej na mestu: **u, v, o, w** ali »l«, čuje srednjeevropski »l«, se ni po domačem glasoslovnem pravilu izpremenil v **l**, marveč je temu pripomogel prevelik vpliv nemščine in laščine. — 5. točka: Poročilo knjižničnega odseka, bila je bolj kratka. V okrajni učiteljski knjižnici je bilo pretečeno leto 445 zvezkov in se je še 15 novih prikupilo, tako da broji zdaj učiteljska knjižnica 460 zvezkov. V knjižničnem odboru so ostali na splošno željo dozdanji odborniki.

V stalni odbor pa so bili po nasvetu g. Stanonika izvoljeni (p. n.): Wolf, Likozar in Okorn. Dalj časa smo se mudili pri volitvi zastopnika učiteljev v c. kr. okr. šolski svet. Večino (19 glasov od 34ih) dobil je gosp. Traven, na kar se zahvali za skazano mu zaupanje ter obljubi, da bode vedno po moči skrbel za koristi učiteljstva. Slednjič se gosp. nadzornik zahvali za marljivo udeležbo ter zakliče 3kratni »živio« presvetlemu cesarju, kar zborujoči soglasno odzdravljajo. Po zborovanji bil je vkupni obed, kjer sta zbrane učitelje počastila gg. c. kr. okr. glavar in okrajni nadzornik. Razume se, da se je spodobno napivalo in prepevalo kakor na vsaki taki veselici; le prežgodaj je prišel čas, da smo se ločili. — an —

Iz Ljubljane. V tečaj za uk v risanju pri državni obrtni šoli v Gradci pozvali so se učitelji iz Kranjskega, Štajerskega in Koroškega. V ta namen je ministerstvo dalo 280 gld., kateri so se odmenili štajerskim učiteljem. Za podporo kranjskih učiteljev je dal kranjski deželni odbor 200 gld., hranilnica 100 gld. in kranjska obrtna in kupčijska zbornica 50 gld. V ta tečaj je došlo 13 učiteljev in sicer: 8 Štajercev (3 iz Maribora, 2 iz Celja, 1 iz Ptujja) in 5 Kranjcev: gg. Srečko Stegnar, učitelj v c. kr. kaznilnici in dež. poslanec v Ljubljani; Janez Krulec, učitelj na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani; Val. Burnik, nadučitelj in voditelj deške ljudske šole v Kameniku; Avg. Stefančič, učitelj v Kameniku in Ivan Lapajne, ravnatelj meščanski šoli in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem. Koroškega učitelja ni nobenega. Ta tečaj bode trajal od 18. jul. do 28. avg. t. l. Uči se po 8 ur na dan. Predava se o geometriji in geometričnem risanju (prostoročnem, elementnem, perspektivnem, projekcijskem risanju), o stavbinskem risanju (stebri in njih redi in deli) i. t. d.

— Nj. Vel. presv. cesar je trgu v Kropi na Gorenjskem za zidanje šolske hiše dal podpore 300 gld. iz zasebne blagajnice.

— V Ljubljanskem izobraževališči za učitelje je bilo letos v štirih tečajih 63 pripravnikov in v tem za učiteljice v dveh tečajih 62 gojenk. V vadnici je bilo v štirih razredih 129 učencev in 124 učenk. Zrelostno preizkušnjo jih je dostalo 11 pripravnikov, jeden je odložen za eno leto, jeden za dva meseca, a jeden je zaradi bolezni izostal.

— Šolnina za hojo v državne srednje šole (v gimnazije in realke) po ukazu sl. ministerstva za bogočastje in uk znaša za vsako poluletje: za Dunaj po 25 gld., za druga mesta z več kot 25.000 prebivalci po 20 gld., za vse drugo kraje pa po 15 gld. Ubogim starišem pridnih učencev sme se polovica ali celó vsa šolnina odpustiti.

— Enkvéta v naučnem ministerstvu za popravo izobraževališč za učitelje se je posvetovala od 11. do 14. dné jul. t. l. Posvetovanja so se udeleževali iz učn. ministerstva gg.: Al. vit. pl. Hermann, Jurij vit. pl. Ullrich, dr. Edv. Rittner, dr. Erich Wolf — in strokovnjaki iz posameznih kronovin gg.: Edv. Scholz in dr. Spängler (iz Spodnje Avstrije), dr. Fr. Kretschmayer (iz Zgornje Avstrije), Jan. Rožek (iz Štajerske), dr. Jos. Gobauc (iz Koroškega), Ant. Klodič, vit. pl. Sabladolski (iz Primorskega), dr. Al. Novak (iz Marskega) in Gust. vit. pl. Zeynek (iz Šlezije) in ravnatelj c. kr. učiteljske gg.: dr. Karol Schöber (z Dunaja), Jos. Durig (iz Inomesta), dr. Fr. Blanda (iz Prage), Vim. Jablonski (iz Krakovega) in profesor veronka na izobraževališči za učiteljice na Dunaji, Jan. Menda.

— »Šulvereinska« šola v Ljubljani razširila se bode prih. šolsko leto v trirazrednico. Mestni nemški ljudski šoli (deska in dekliška) pa ostaneti enorazrednici. Za mestno slovensko otročje zabavišče najelo pa se bode stanovanje v hiši »Matice Slovenske« na Bregu.

— Kratice za miriameter in za \square miriameter se po ukazu ministra za bogočastje in uk 16. maja 1886. l., št. 7322 zdaj rabijo

za miriameter μm ,
za \square miriameter μm^2 .

— Občna učiteljska skupščina v Zlatem Pragi bode v 9., 10., 11. in 12. dan t. m. Ravnateljstvo državnih železnic (iz Beča v Prag) dovolilo je, da se k temu zboru more voziti za pol cene. Vsak udeležnik pa se mora sam oglasiti s prošnjo pri žel. ravnateljstvu. Vzpored tej skupščini je: 9. avgusta ob 8. uri maša v cerkvi sv. Vojtjeha, ob 9. uri skupščina na Žofinu; popoldne vrtni koncert na Žofinu; 10. avgusta dopoldne skupščina, popoldne ogled izložbe, banket in svečana predstava v kazalištu. 11. in 12. avgusta izleti in ogledi znamenitosti v Pragi in v okolici. Sliši se, da se bode tega zbora udeleževalo mnogo učiteljev iz slovanskih krajev.

Razpisi učiteljskih služeb.*)

Na Kranjskem. V Litijskem šolskem okraju (z začetkom š. l. 1886/7.) a) na enorazrednici v Šent-Lampertu s 400 gld. letne plače in s stanovanjem; b) na enorazrednici v Dolu (Mariathal), s 400 gld. letne plače in s stanovanjem in c) III. učit. služba na trirazrednici v Zagorji s 400 gld. in s stanovanjem. Prošnje vzprejema c. kr. okrajni šolski svet v Litiji do 15. avg. t. l.

*) Naznanila o razpisu učiteljskih služeb vzprejemajo se (enkrat natisnjena) brezplačno. *Založništvo „Učit. Tov.“*

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gospdč. Pavla pl. Rencenberg, učiteljica v Postojini, je imenovana učiteljicam za ženska ročna dela in gospdč. Vilhelmina Franko, učiteljica pri društvu »Sokolu« v Gorici, pa zač. otročjim vrtnaricam na c. kr. izobraževališči za učiteljice v Ljubljani.

Listnica uredništva in založništva. Vsem vrlim gg. dopisovalcem: Prisrčna hvala! O „šolski letini“ pozneje dalje. G. A. L. v R.: Vaš spretni, obširni dopis smo vzprejeli pozneje od tega, ki ga „Tov.“ danes prinaša. Porabili pa ga bomo o primerni priliki. — „Slovanski čitalnici“ v G.: Vzprejeli l gld. 50 kr. za 1885. l. in vpisali za vse leto.

Naznanilo. „Učit. Tov.“ 1883. in 1884. l. bi rad dobil in kupil

Ferdo Lavrenček,
učitelj v Brežicah (Rann) na Štajerskem.